នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-អ.ជ.ស.ដ/អ.ជ.ត.ក(១៨)

ភាគីដាក់ឯកសារ: សហមេធាវីរបស់លោក អៀង សារី

ដាក់ជូន: អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

ភាសាដើម: អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ: ថ្ងៃទី ១៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 21-Nov-2012, 14:51
CMS/CFO: Sann Rada

<u>ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ</u>

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: **សាធារណៈ**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ ក.ស.ច.ស ឬ អង្គជំនុំជម្រះ **សាធារណៈ**/Public

ចំណាត់ថ្នាក់ប្រភេទឯកសារ

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់ណ្ដោះអាសន្ន:

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា:

ហត្ថលេខា:

ចម្លើយតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងបណ្ដឹងសាទុក្ខបន្ទាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្ដីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១

<u>ដាក់ដោយ៖</u>

សហមេធាវី៖

អាង ឧត្តម

Michael G. KARNAVAS

<u>អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល៖</u>

ចៅក្រម គង់ ស្រ៊ឹម

ចៅក្រម សោម សិរីវឌ្ឍ

ចៅក្រម Agnieszka KLONOWIECKA-MILART

ចៅក្រម ម៉ុង មុន្នីចរិយា

ចៅក្រម Chandra Nihal JAYASINGHE

ចៅក្រម យ៉ា ណារិន

ចៅក្រម Florence Ndepele Mwachande MUMBA

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

ជា លាង

Andrew CAYLEY

លោក អៀង សារី តាមរយៈសហមេធាវីរបស់គាត់ ("មេធាវីការពារក្តី") តទៅនេះ សូមធ្វើការឆ្លើយតប ទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្តីនៅក្នុង សំណុំរឿង ០០២/០១ មានឧបសម្ព័ន្ធ (I) និងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ (II) ("បណ្តឹងសាទុក្ខ")[1]។ បណ្តឹង សាទុក្ខនេះ មិនអាចទទួលយកបានទេនៅដំណាក់កាលនៃដំណើរការនីតិវិធីនេះ។ ការដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវបានរារាំងដោយពេលវេលា។ បើទោះបីជារយៈពេលក្នុងការដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខក្តីមិនទាន់កន្លងផុតក្តី ក៏ បណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗទាក់ទងនឹងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្តី មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតទេ ផ្អែកតាមវិធាន ផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក។ ផ្អែកតាមមូលដ្ឋាននេះ និងដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃសេដ្ឋកិច្ចតុលាការ មេធាវី ការពារក្តី នឹងកំហិតខ្លឹមសារក្នុងចម្លើយតបនេះ ត្រឹមតែបញ្ហានៃយុត្តាធិការ និងភាពអាចទទួលយកបាន តែប៉ុណ្ណោះ[2]។ សាវតារពាក់ព័ន្ធ ត្រូវបានលើកឡើងដូចខាងក្រោម សម្រាប់គោលបំណងបរិបទ ជាពិសេស បរិបទទាក់ទងនឹងបញ្ហាថាតើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានរំលោភបំពានលើយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ដែរ ឬយ៉ាងណា ក្នុងការខកខានរបស់ខ្លួនមិនបានពិចារណាឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ចំពោះទឡ្ហីករណ៍របស់ ក.ស.ព ទាក់ទងនឹងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្តី។

I. **សាវតារ**

1. នៅថ្ងៃទី ២២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ មុនពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ "ទៅជាផ្នែកតូចៗ ដោយដាក់បញ្ចូល ការចោទប្រកាន់លើអង្គហេតុ និងបញ្ហាអង្គច្បាប់ជាក់លាក់ដែលពាក់ព័ន្ធ"[3]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូង "បានសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌"[4] ដោយយល់ឃើញ ថា ការបំបែកសំណុំរឿងនឹង "ការពារបាននូវផលប្រយោជន៍ជាសារវ័ន្តរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងការ

[1] បណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេច ស្តីពីវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្តីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ មានឧបសម្ព័ន្ធ (I) និងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ (II) ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E163/5/1/1។

[2] នេះគឺជាវិធីសាស្ត្រដែលជាទូទៅប្រើប្រាស់ដោយ ក.ស.ព។ *សូមមើល ឧទា.* ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹង បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលតម្រូវឲ្យជនជាប់ចោទត្រូវមាន វត្តមានដើម្បីស្តាប់ការចោទប្រកាន់ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបើកការចោទប្រកាន់ ថ្ងៃទី ១២ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E130/4/2។

[3] ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថ្ងៃទី ២២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124 កថាខណ្ឌ ២។

[4] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៥។

ទទួលបាននូវយុត្តិធម៌ប្រកបដោយអត្ថន័យ និងទាន់ពេលវេលា ព្រមទាំងការពារបាននូវសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយឆាប់រហ័សរបស់ជនជាប់ចោទទាំងអស់ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ទៀតផង"[5]។

2. នៅថ្ងៃទី ២៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ ក.ស.ព បានជូនដំណឹងដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញ លើដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[6]។ នៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងនេះ ក.ស.ព បានលើកឡើងថា សហព្រះរាជអាជ្ញា "សូមគាំទ្រទាំងស្រុងនូវការចាំបាច់ក្នុងការបំបែកសំណុំរឿង ០០២ និងគោរពតាមសមត្ថកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការចេញដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ និងបើមិនដូច្នោះទេ គឺដើម្បីធ្វើការគ្រប់គ្រងលើការបែងចែកពេលវេលា និងធនធាននៅពេលសវនាការ"[7]។ ក.ស.ព បានកត់សម្គាល់ឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញានឹង "ត្រៀមរៀបចំនូវអនុសាសន៍មួយចំនួនដែលផ្តោតចំៗដើម្បីដាក់បញ្ចូលនូវកម្រងជ្រើសរើសតូចមួយ នៃអំពើឧក្រិដ្ឋដែលជាតំណាងឱ្យអំពើឧក្រិដ្ឋដូចដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយ"[8]។

3. នៅថ្ងៃទី ០៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ មេធាវីការពារក្តី បានឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ ក.ស.ព និងបានស្នើសុំឱ្យមានសវនាការសួរដេញដោលផ្ទាល់មាត់ ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សម្រេចតាមសំណើរបស់ ក.ស.ព សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[9]។

4. នៅថ្ងៃទី ០៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ ក.ស.ព បានស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឱ្យពិចារណាឡើងវិញចំពោះដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ខ្លួន និងសុំឱ្យបញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម

[5] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៨។

[6] សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើពាក្យ "ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន៨៩ ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង" ថ្ងៃទី ២៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124/1។

[7] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៤។

[8] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៥។

[9] ការគាំទ្រដោយមានលក្ខខណ្ឌរបស់លោក អៀង សារី ចំពោះសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំពិចារណាឡើងវិញនូវលក្ខខណ្ឌនៃ "ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអនុលោមតាមវិធាន ៨៩ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង" ថ្ងៃទី ០៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124/3។

បន្ថែមមួយចំនួននៅក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ ឬជម្រើសផ្សេងមួយទៀត ផ្តល់ឱកាសឲ្យគ្រប់ភាគីទាំងអស់ចូលរួមស្តាប់សវនាការ ស្តីពីខ្លឹមសារនៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតាមរយៈការសួរដេញដោលផ្ទាល់មាត់ ឬជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ[10]។ ក.ស.ព បានលើកឡើងនូវសំណើនេះដោយកត់សម្គាល់ឃើញថា សំណុំរឿង ០០២/០១ "នឹងទំនងជាការជំនុំជម្រះក្តីតែមួយគត់ចំពោះជនជាប់ចោទ" និង "មិនជាតំណាងនៃការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដែលចោទប្រកាន់របស់ពួកគេនោះទេ"[11]។ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានលើកទឡ្ហីករណ៍ថា ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី "នឹងកាត់បន្ថយកេរតំណែល"របស់អ.វ.ត.ក និង "មិនបានធានានូវផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះជាមូលដ្ឋាននោះទេ"[12]។

5. នៅថ្ងៃទី ១៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ មេធាវីការពារក្តី បានឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់ក.ស.ព ស្នើសុំឲ្យមានការពិចារណាឡើងវិញ។ ដោយប្រកាន់លើជំហរអព្យាក្រឹត្យត្រង់ចំណុចថាតើមាន ឬមិនមានមូលដ្ឋានសម្រាប់ការពិចារណាឡើងវិញ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា៖ **ក.** ការពិចារណាឡើងវិញ អាចអនុញ្ញាតឲ្យបាន។ **ខ.** ការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ត្រូវតែស្របតាមវិធាន ៨៩ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ **គ.** គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមិនអាចយកពីតុលាការ ICTY បានទេ ដោយសារតែភាពខុសគ្នានៅក្នុងប្រព័ន្ធគតិយុត្តិជាមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន (ប្រព័ន្ធសួរដេញដោលភាគី ដែលខុសគ្នានឹងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិល) និងវិធានជាធរមាន។ **ឃ.** ការចោទសួររបស់ ក.ស.ព ដែលថា តើនឹងមានការជំនុំជម្រះនាពេលអនាគត ឬយ៉ាងណានោះគឺជាការពុំត្រឹមត្រូវទេ។ **ង.** ក.ស.ព ពុំបានបង្ហាញថា ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីពុំមែនធ្វើឡើងដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ឡើយ និង **ច.** សំណើសុំផ្សេងទៀតក្នុងការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលស្នើសុំដោយ ក.ស.ព នឹងពុំធ្វើឲ្យការជំនុំជម្រះប្រព្រឹត្តទៅបាន

---

[10] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញចំពោះ "ដីកាបំបែកដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង" ថ្ងៃទី ០៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124/2។

[11] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៣។ *សូមមើលផងដែរ* កថាខណ្ឌ ២៤៖ "ដីកាបំបែកដំណើរការនីតិវិធី អាចប្រមើលមើលឃើញជនជាប់ចោទអាចនឹងទទួលការជំនុំជម្រះលើសពីរមួយដង។ ករណីនេះទំនងជាមិនអាចទៅរួចនោះទេ"។

[12] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៣។

ឆាប់រហ័សនោះទេ[13]។

6. នៅថ្ងៃទី ១៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានបដិសេធសំណើរបស់ក.ស.ព សុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញ និងស្នើសុំឱ្យមានសវនាការជាសាធារណៈ[14]។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានរៀបរាប់អំពីគោលបំណងរបស់ខ្លួន ក្នុងការបំបែកសំណុំរឿងតាមរបៀបដែលខ្លួនបានធ្វើ[15] និងបានរៀបរាប់បន្ថែមថា "ដោយសារតែការចោទប្រកាន់ ឬបទចោទនានានៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មានទំនាក់ទំនងបន្តបន្ទាប់គ្នានៅក្នុងដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនោះ ហេតុដូច្នេះការជំនុំជម្រះដំណាក់កាលដំបូង មិនចាំបាច់គ្របដណ្តប់លើបទចោទទាំងមូល នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះឡើយ"[16] ។ <u>ក.ស.ព មិនបានដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខនោះទេ</u>។

7. នៅថ្ងៃទី ០៤ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ក.ស.ព បានស្នើសុំឱ្យធ្វើការបញ្ជាក់អំពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១[17] និងបានស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង *ក្នុងចំណោមសំណើសុំផ្សេងៗ* ដើម្បី "ធ្វើការបញ្ជាក់ថា កថាខណ្ឌទី៧ នៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី តាមវិធីណាមួយក៏ដោយ មិនកម្រិតឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបានយោងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៦ ក្នុងការដាក់បញ្ចូលនូវការចោទប្រកាន់ ឬបទចោទនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ជាការបន្ថែមទៅនឹងការចោទប្រកាន់ ឬបទចោទដែលបានកំណត់អត្តសញ្ញាណរួចហើយ នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៥ នៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសវនាការដំបូងនោះឡើយ"[18]។

---

[13] ចម្លើយតបរបស់ អៀង សារី ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពិចារណាឡើងវិញទៅលើ "ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩ ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង" ថ្ងៃទី ១៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារE124/6។

[14] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញ អំពីលក្ខខណ្ឌនានានៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ឯកសារ E124/2) និងសំណើសុំពាក់ព័ន្ធនានា ព្រមទាំងឧបសម្ព័ន្ធ ថ្ងៃទី ១៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124/7។

[15] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ១០។

[16] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៩។

[17] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យបញ្ជាក់ពីវិសាលភាពនៃសវនាការដំបូង ថ្ងៃទី ០៤ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124/9។

[18] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៣។

8. នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ មេធាវីការពារក្ដីបានឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់ក.ស.ព សុំឲ្យធ្វើការបញ្ជាក់ ដោយអះអាងថា សំណើសុំនេះ គឺគ្រាន់តែជាវិធីមួយដើម្បីស្នើសុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញនូវដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាលើកទីពីរប៉ុណ្ណោះ[19]។

9. នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានចេញអនុស្សរណៈមួយដោយបានជូនដំណឹងដល់ភាគីនានាអំពីសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួនលើសំណើសុំជាច្រើន ដោយរួមបញ្ចូលទាំងសំណើរបស់ ក.ស.ព ចុះថ្ងៃទី ០៤ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ សុំឲ្យធ្វើការបញ្ជាក់។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានលើកឡើងថា "អង្គជំនុំជម្រះ ... សូមបញ្ជាក់ថា វិធាន ៨៩ ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលជាមូលដ្ឋាននៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុញ្ញាតឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិរៀបចំសវនាការ ដោយភាគីពុំមានសិទ្ធិប្ដឹងសាទុក្ខឡើយ"[20]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានលើកឡើងបន្ថែមថា "សំណើទាំងឡាយ ដែលស្នើសុំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាឡើងវិញលើដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ទោះបីក្នុងប្រភេទជាសំណើសុំជា"ការបញ្ជាក់បំភ្លឺ" ជាចម្លើយតប ឬផ្សេងពីនេះក៏ដោយ ហើយការធ្វើបែបនេះ អាចត្រូវបានចាត់ទុកដោយអង្គជំនុំជម្រះថាជាការព្យាយាមអូសបន្លាយកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី"[21]។ ក.ស.ព មិនបានដាក់បណ្ដឹងសាទុក្ខនោះទេ។

10. នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២ ក.ស.ព បានព្យាយាមម្ដងទៀតដើម្បីពង្រីកវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះ ដោយបានស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឲ្យរួមបញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមចំនួនបីទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១[22] *ក្នុងចំណោមទឡ្ហីករណ៍ផ្សេងៗ* បានលើកទឡ្ហីករណ៍ថាការពង្រីកវិសាលភាពនេះ គឺចាំបាច់សម្រាប់ "តំណាងសមហេតុផលនូវវិសាលភាពអង្គហេតុ

---

[19] ចម្លើយតបរបស់ អៀង សារី ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឲ្យបញ្ជាក់ពីវិសាលភាពនៃសវនាការដំបូង ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124/9/1 សេចក្ដីផ្ដើម។

[20] សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើសំណើ ដែលនៅសេសសល់មុនសវនាការ (ឯកសារ E20, E132, E134, E135, E124/8, E124/9, E124/10, E136 និង E139) និងការណែនាំបន្ថែមទៅសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E145 ទំព័រ១ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[21] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ២។

[22] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំបញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមនៅក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះសំណុំរឿង ០០២/០១ ថ្ងៃទី ២៧ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E163។

នៅក្នុងសវនាការ"[23]។

11. នៅថ្ងៃទី ០៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ មេធាវីការពារក្ដី បានឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់ ក.ស.ព សុំឱ្យដាក់បញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួនបីថែមទៀត ដោយកត់សម្គាល់ឃើញថា សំណើសុំនេះ "គឺជាការប៉ុនប៉ងជាថ្មីមួយទៀតដោយ ក.ស.ព ដើម្បីស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឱ្យពិចារណាសាឡើងវិញនូវដីកាបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ខ្លួន" និងស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបដិសេធចោលសំណើសុំនេះ[24]។

12. នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចេញអនុស្សរណៈមួយ ដែលលើកឡើងអំពីក្រុមសាក្សីបន្តបន្ទាប់ ដែលត្រូវស្ដាប់ចម្លើយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។ នៅក្នុងអនុស្សរណៈនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងកត់សម្គាល់ថា៖

> អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលនូវសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលបានស្នើសុំឱ្យបញ្ចូលនូវទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនទៅក្នុងវិសាលភាពនៃអង្គហេតុ ដែលត្រូវជំនុំជម្រះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឯកសារ E163)។ មេធាវីការពារក្ដីជនជាប់ចោទ អៀង សារី និង ខៀវ សំផន បានឆ្លើយតបជាបន្តបន្ទាប់ទៅនឹងសំណើសុំខាងលើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា (ឯកសារ E163/1 និង E163/2)។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់នៅក្នុងដីកាបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនានាកាលពីពេលមុននោះ អង្គជំនុំជម្រះអាចពន្លាតវិសាលភាពអង្គហេតុសម្រាប់សវនាការសំណុំរឿង០០២/០១ ទៅតាមគំនិតផ្ដួចផ្ដើម និងឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន។ ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចពន្លាតវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ នោះ អង្គជំនុំជម្រះនឹងជូនដំណឹងដល់ភាគីក្នុងពេលវេលាមួយសមស្របជាមុន។ នេះគឺជាចម្លើយរបស់អង្គជំនុំជម្រះទៅនឹងសំណើសុំនៅក្នុងឯកសារ E163[25]។

<u>ក.ស.ព មិនបានដាក់បណ្ដឹងសាទុក្ខនោះទេ។</u>

---

[23] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ៥។

[24] ចម្លើយតបរបស់លោក អៀង សារី ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំដាក់បញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋបន្ថែមទៅក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះលើរឿងក្ដី ០០២/០១ ថ្ងៃទី ០៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E163/1។

[25] សាក្សី ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញក្រុមបន្ទាប់ ដែលអង្គជំនុំជម្រះនឹងស្ដាប់សក្ខីកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ថ្ងៃទី ១៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E172 ទំព័រ ៤ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

13. នៅថ្ងៃទី ០៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានចេញអនុស្សរណៈកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ ដើម្បីជួយដល់ការធ្វើផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះដែលនៅសេសសល់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ និងការអនុវត្តវិធានការបន្ថែមដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃសវនាការ[26]។ អនុស្សរណៈនេះ បានលើកឡើងថា "អង្គជំនុំជម្រះមានចេតនាបញ្ចប់សវនាការដេញដោលលើភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ក្នុងឆ្នាំ ២០១៣ និងចាប់ផ្តើមសំណុំរឿង ០០២/០២ ភ្លាមៗ ក្រោយការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលលើសំណុំរឿង ០០២/០១ នោះ ..."[27]។ អនុស្សរណៈបានបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង *អាច*មានបំណងពិចារណាលើការពង្រីកវិសាលភាពសមហេតុផល នៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលមានកំណត់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធដែលបានភ្ជាប់ជាមួយនេះ និងបានអញ្ជើញឲ្យភាគីនានាដាក់សារណាផ្តោតចំៗលើបញ្ហានេះនៅពេលកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ[28]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានណែនាំឲ្យភាគីនានាលើកឡើងអំពីបញ្ហាផ្សេងៗសម្រាប់កិច្ចពិភាក្សា នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ "*ជូនទៅមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់*" និង "*មិនឲ្យហួសពីថ្ងៃ សុក្រ ទី ១០ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ ឡើយ*"[29]។

14. នៅថ្ងៃទី ១៥ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ ក.ស.ព បានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីគោលជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើបញ្ហាសំខាន់ៗ ដែលនឹងត្រូវពិភាក្សាក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ (ដោយមានឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក)[30] ដែលការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងនេះហួសរយៈពេលកំណត់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរយៈពេលប្រាំថ្ងៃ។ នៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងនេះ ក.ស.ព បានស្នើសុំឲ្យស្តាប់ចម្លើយសាក្សីបន្ថែមមួយចំនួន និងស្នើសុំឲ្យដាក់បញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមចំនួនបី៖ មន្ទីរស-២១, ស្រុក១២ និងទួលពោធិ៍ជ្រៃ។ ក.ស.ព ក៏បានកំណត់អំពី

---

26 ការកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ ដើម្បីជួយដល់ការធ្វើផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះដែលនៅសេសសល់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ និងការអនុវត្តវិធានការបន្ថែមដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃសវនាការ ថ្ងៃទី ៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E218។

27 *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ១។

28 *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ១៣-១៥។

29 *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* ទំព័រ ១ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

30 សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីគោលជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើបញ្ហាសំខាន់ៗ ដែលនឹងត្រូវពិភាក្សាក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ (ដោយមានឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ ក) ថ្ងៃទី ១៥ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E218/2។

កាលបរិច្ឆេទសវនាការដែលស្នើសុំ ដោយបានរួមបញ្ចូលទីតាំងទាំងនេះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។

15. នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ មេធាវីការពារក្តី បានដាក់ញត្តិសុំលុបចោលសេចក្តីជូនដំណឹងលើបញ្ហាសំខាន់ៗរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលត្រូវពិភាក្សានៅកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ[31] ពីព្រោះ ក.ស.ព មិនបានគោរពយ៉ាងច្បាស់ចំពោះសេចក្តីណែនាំរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ក្នុងការលើកយកបញ្ហាណាមួយសម្រាប់ធ្វើការពិភាក្សានៅកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ *"ជូនទៅមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់"* និង *"មិនឲ្យហួសពីថ្ងៃ សុក្រ ទី ១០ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២"*[32]។ ក.ស.ព ដែលបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងចំនួន១៥ទំព័រ មុនតែមួយថ្ងៃនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ មិនបានស្នើសុំការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹង និងមិនបានផ្តល់យុត្តិកម្មណាមួយចំពោះការដាក់សារណារបស់ខ្លួនដែលមិនទាន់ពេលវេលា ឬមិនបានផ្តល់យុត្តិកម្មចំពោះការដាក់ឯកសារជាផ្លូវការរបស់ខ្លួន ដែលផ្ទុយនឹងការដាក់សារណាជូនទៅមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដូចដែលបានណែនាំនោះទេ។

16. នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបើកកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការពេញមួយថ្ងៃដើម្បីពិភាក្សាលើវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះ *ក្នុងចំណោមកិច្ចពិភាក្សាលើបញ្ហាផ្សេងៗទៀត*។ ក្នុងអំឡុងពេលកិច្ចប្រជុំនេះ មានតែសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមួយរូប Andrew Cayley ដែលបានបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងតុលាការដើម្បីលើកឡើងអំពីសារណារបស់ ក.ស.ព[33] ទាក់ទិននឹងការពង្រីក

---

[31] ញត្តិរបស់ អៀង សារី សុំលុបចោលសេចក្តីជូនដំណឹងនៃជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើបញ្ហាសំខាន់ៗដែលត្រូវពិភាក្សានៅកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា និងឧបសម្ព័ន្ធរបស់ខ្លួន ឬជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀត ស្នើសុំឆ្លើយតប ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E218/3។

[32] អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលមានចំណងជើងថា "ការកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការដើម្បីជួយដល់ការធ្វើផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះដែលនៅសេសសល់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ និងការអនុវត្តវិធានការបន្ថែមដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃសវនាការ" ថ្ងៃទី ០៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E218 ទំព័រ១ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[33] វាមានការគូសបញ្ជាក់ថា នៅពេលតែងតាំងគាត់ជាសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិរបស់អ.វ.ត.ក លោក Cayley បានប្រកាសជាសាធារណៈថា *"ខ្ញុំនឹងដឹកនាំចាប់ពីពេលដំបូងមក។ ខ្ញុំនឹងចូលរួមនៅក្នុងបន្ទប់សវនាការ"*។ (*សូមមើល* Douglas Gillison, ព្រះរាជអាជ្ញាថ្មីរបស់តុលាការខ្មែរក្រហម សន្យាចូលរួមសវនាការគ្រប់ពេលវេលា ចុះក្នុងកាសែតខេមបូឌា ដេលី ថ្ងៃទី ០៣ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១០ គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ លោក Cayley ដែលកម្រឃើញចូលរួមនៅក្នុងតុលាការៈ បាននិយាយនៅក្នុងតុលាការក្នុងសំណុំរឿង០០២ តែប្រហែលជា៧ដងប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុដូច្នេះ គេអាចសន្និដ្ឋានបានថា ភាពសំខាន់នៃការចូលរួមសវនាការដែលខុសពីធម្មតារបស់លោក Cayley មិនបានធ្វើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះពិបាកយល់នោះទេ។ ការចូលរួមតែ

វិសាលភាពលើសំណុំរឿង ០០២/០១ ដោយបង្ហាញនូវទស្សនៈថា បញ្ហានេះ គឺជា “បញ្ហាសំខាន់”[34]។

17. នៅថ្ងៃទី ២៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានផ្ញើអ៊ីមែល ទៅភាគីនានាដើម្បីធ្វើការកត់សម្គាល់ថា នៅកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២៖ “ដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃកិច្ចពិភាក្សាលើសំណើរបស់ ក.ស.ព សុំឲ្យពង្រីកវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្តី ត្រូវតែបញ្ចប់ឲ្យបានឆាប់រហ័ស។ ដើម្បីកុំឲ្យប៉ះពាល់ដល់ភាគីណាមួយ ដែលកើតចេញមកពីបញ្ហានេះ អង្គជំនុំជម្រះបានចង្អុលបង្ហាញថា ភាគីនានានឹងអាចដាក់ជូនអង្គជំនុំជម្រះជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ស្តីពីបញ្ហាដែលនៅសេសសល់បន្តិចបន្តួចទៅលើប្រធានបទនេះ ដែលមិនអាចធ្វើការពិភាក្សាបាននៅពេលកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការដោយសារតែពេលវេលាមានកំណត់”[35]។

18. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១២ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំកោះហៅសាក្សី និងអ្នកជំនាញបន្ថែមដែល ក.ស.ព បានបញ្ជាក់នៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ខ្លួនអំពីបញ្ហាសំខាន់ៗ ដែលត្រូវពិភាក្សានៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ[36]។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា ក.ស.ព បានខកខានពុំបានបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងការបង្ហាញថាមាន “សំអាងហេតុសមស្រប” សម្រាប់សាក្សីថ្មីៗដែលទើបស្នើសុំឲ្យមានវត្តមាននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ហើយថា សំណើនេះគឺជាការប៉ុនប៉ងគេចចេញពីដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ហើយនឹងធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់គោលបំណងនៃការបំបែកសំណុំរឿង ដើម្បីមានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយប្រសិទ្ធផល និងខ្លី និងដើម្បីទទួលបានសាលក្រមនៅពេលដែលជនជាប់ចោទទាំងអស់នៅមានជីវិតនៅឡើយ។

19. នៅថ្ងៃទី ៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចេញអនុស្សរណៈមួយជូនដំណឹង ដល់ភាគីនានាអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើសំណើរបស់ ក.ស.ព សុំដាក់ បញ្ចូល

បន្តិចបន្តួចរបស់តួអង្គសំខាន់ ដូចជា លោក Cayley នឹងប្រាកដជាធ្វើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងផ្តល់នូវទម្ងន់បន្ថែមទៅនឹងជំហររបស់ក.ស.ព មុនពេលអង្គជំនុំជម្រះចេញសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន។

[34] ប្រតិចារឹក ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារE1/114.1 ទំព័រ៩៥-១០២ ដកស្រង់ទំព័រ៩៥។

[35] អ៊ីមែលពីមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់ផ្ញើទៅគ្រប់ភាគីទាំងអស់ មានចំណងជើងថា ៖ “ការបន្តតាមដានពីកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការកាលពីថ្ងៃសុក្រសប្តាហ៍មុន” ថ្ងៃទី ២៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២។

[36] ចម្លើយតបរបស់លោក អៀង សារី អនុលោមតាមវិធាន៨៧(៤) ទៅនឹងសំណើរបស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា សុំកោះហៅសាក្សី TCW-505, TCW-754, TCW-100, TCE-33, TCW-720, TCW-781 និងសាក្សី TCW-164 ថ្ងៃទី ១៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E218/3/1។

ទីកន្លែងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែម (“សេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់”)[37]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចដាក់បញ្ចូលទួលពោធិ៍ជ្រៃទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ប៉ុន្តែមិនដាក់បញ្ចូលមន្ទីរ ស២១ ឬ ស្រុក ១២ ឡើយ ដោយពិចារណាថា ការធ្វើដូច្នេះនឹងមិនមែនជា “ការអនុវត្តដោយប្រុងប្រយ័ត្ន នៃឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការរៀបចំសវនាការរបស់អង្គជំនុំជម្រះឡើយ”[38]។

20. នៅថ្ងៃទី ៧ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២ ក.ស.ព បានដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន។ ចំពោះភាពអាចទទួលយកបាននោះ ក.ស.ព បានអះអាងថា បណ្តឹងសាទុក្ខនេះគឺអាចទទួលយកបានជាបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ អនុលោមតាមវិធាន ១០៤(៤)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយថា បណ្តឹងសាទុក្ខនេះបានដាក់នៅក្នុងពេលកំណត់ដែលអាចដាក់បាន[39]។

II. ចម្លើយតប

ក. បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវបានរារាំងដោយពេលវេលា និងគួរតែបដិសេធចោល

21. បណ្តឹងសាទុក្ខគឺគ្រាន់តែជាការប៉ុនប៉ង ដែលមានលក្ខណៈលាក់លៀមមិនបង្ហាញឲ្យឃើញច្បាស់ និងយឺតពេលទៅហើយក្នុងការប្តឹងសាទុក្ខចំពោះវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលមានកំណត់នៅក្នុងដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ បណ្តឹងសាទុក្ខនេះធ្វើឡើងមិនត្រឹមត្រូវតាមពេលវេលាកំណត់ឡើយ។

22. វិធាន ១០៧(១) ចែងថា “ក្នុងករណីដែលសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បើកឲ្យមានបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាម ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ១០៤ (៤) វាក្យខណ្ឌ (ក) (ឃ) និង (ង) បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃប្រកាសសេចក្តីសម្រេច ឬ ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចនោះ”[40]។ ក.ស.ព ពុំបានស្វះស្វែងប្តឹងសាទុក្ខឡើយ នៅពេលដែល ក.ស.ព ដឹងច្បាស់ថា ការបែងចែកការជំនុំជម្រះក្តីដំបូងនៃសំណុំរឿង ០០២ នឹងកំណត់ត្រឹមតែវិសាលភាព (និងរារាំងចំពោះ

---

[37] សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីសេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលស្នើសុំដាក់បញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែម នៅក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឯកសារ E163) និងពេលវេលាកំណត់នៃការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ជាធរមាន ថ្ងៃទី ៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E163/5។

[38] ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២។

[39] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១០-២០។

[40] សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម។

ការធ្វើស្រេចតែចិត្តក្នុងការពង្រីកប្រភេទដែលមិនមានសារៈសំខាន់ ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង) ដែលបានកំណត់នៅក្នុងដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

23. រយៈពេលជាងមួយឆ្នាំកន្លងមកហើយ និងនៅមុនពេលការចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះក្តី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចេញដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នៅថ្ងៃទី ២២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១[41]។ ក.ស.ព ជាយុទ្ធសាស្ត្របានសម្រេចមិន (ឬខកខានមិន) ប្តឹងសាទុក្ខទៅលើដីកានោះឡើយ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ក.ស.ព បានស្នើឲ្យពិចារណាទៅលើដីកានោះ[42]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបដិសេធសំណើនេះជាងមួយឆ្នាំកន្លងមកហើយ គឺនៅថ្ងៃទី ១៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១[43]។ ជាថ្មីម្តងទៀត ក.ស.ព ជាយុទ្ធសាស្ត្របានសម្រេចមិនប្តឹង ឬខកខានមិនប្តឹងសាទុក្ខ។

24. នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ រយៈពេលប្រាំខែបន្ទាប់ពីចេញដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងជាថ្មីម្តងទៀតបានបដិសេធសំណើរបស់ ក.ស.ព សុំពង្រីកវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្តី ទោះបីជាមិនបានបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់ក៏ដោយ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំបានផ្តល់នូវការធានាឡើយទាក់ទិនទៅនឹងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្តី ដែលប្រការនេះបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចធ្វើការកែប្រែវិសាលភាពនោះ អង្គជំនុំជម្រះនឹងធ្វើការកែប្រែដោយផ្អែកទៅតាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួន និងអនុលោមតាមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ក្នុងការរៀបចំសវនាការ (ឧទាហរណ៍ ជាជាង អនុលោមតាមសំណើរបស់ ក.ស.ព)[44]។ នេះគឺជាការប្រថុយប្រថានរបស់ ក.ស.ព នៅពេលដែល ក.ស.ព ជាយុទ្ធសាស្ត្របានជ្រើសយកជម្រើសមិនប្តឹងសាទុក្ខទៅនឹងដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនធ្វើការពិចារណាឡើងវិញ ទៅលើដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី (លុះត្រាតែ ក.ស.ព មិនបានបំពេញកិច្ច

[41] ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩*ស្ទួនពីរ* នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថ្ងៃទី ២២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124 កថាខណ្ឌ ២។

[42] សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញលើពាក្យ "ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង" ថ្ងៃទី ២៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124/1។

[43] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញអំពីលក្ខខណ្ឌនានានៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ឯកសារ E124/2) និងសំណើសុំពាក់ព័ន្ធនានា ព្រមទាំងឧបសម្ព័ន្ធ ថ្ងៃទី១៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124/7។

[44] សាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញក្រុមបន្ទាប់ ដែលអង្គជំនុំជម្រះនឹងស្តាប់សក្ខីកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ថ្ងៃទី ១៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E172 ទំព័រ ៤។

ការដោយយកចិត្តទុកដាក់ ទើបមានមន្ទិលអំពីសមត្ថភាពរបស់ ក.ស.ព ដោយពិចារណាទៅចំនួនដ៏ច្រើននៃអ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់ដែលមានសមត្ថភាពរបស់ ក.ស.ព)។

25. យ៉ាងហោចណាស់ ក.ស.ព មានឱកាសពីរដង (បន្ទាប់ពីការចេញដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងឱកាសម្តងទៀតបន្ទាប់ពីសេចក្តីសម្រេចលើការពិចារណាឡើងវិញ) ដើម្បីដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខឱ្យបានទាន់ពេលវេលានៅក្នុងអំឡុងរយៈពេលកំណត់ដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ១០៧(១)។ ក.ស.ព មិនបាន សូម្បីតែមានបំណងប្តឹងសាទុក្ខទៅនឹងអនុស្សរណៈក្រោយមកទៀតនោះឡើយ ដែលបញ្ជាក់ឱ្យឃើញច្បាស់ថា ការកែប្រែវិសាលភាពណាមួយនោះ នឹងមិនត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអនុលោមតាមសំណើរបស់ ក.ស.ព ឡើយ ប៉ុន្តែដោយផ្អែកទៅលើគំនិតផ្តួចផ្តើមដោយផ្ទាល់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងតាមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

26. បណ្តឹងសាទុក្ខគ្រាន់តែបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវសារណាមុនៗរបស់ ក.ស.ព ដែលដាក់ជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប៉ុណ្ណោះ។ នៅពេលនេះ ក.ស.ព ហាក់ដូចជាដាក់ក្តីសង្ឃឹមរបស់ខ្លួនទៅលើអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដើម្បីជួយដល់ ក.ស.ព ក្នុងការគេចវេះចេញពីសេចក្តីសម្រេចតាមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

27. ក.ស.ព កំពុងតែដាក់ការស្តីបន្ទោសទៅលើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដោយឥតអៀនខ្មាស់ ដើម្បីលាក់កំបាំងនូវការខកខានរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ក្នុងការបំពេញកិច្ចការ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានហ្មត់ចត់។ ប្រសិនបើ ក.ស.ព ពិតជាមាន "ក្តីព្រួយបារម្ភខ្លាំង"[45] ថា របៀបដែលអង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចបំបែកការជំនុំជម្រះក្តីនឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ "កេរដំណែល" (ដែលពុំមែនជាបញ្ហា ទាក់ទងនឹងរបៀបនៃការដោះស្រាយបញ្ហាផ្នែកច្បាប់នោះទេ លើកលែងតែសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ជាសេចក្តីសម្រេចដែលផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើលទ្ធផលដោយមានគោលបំណងជាក់លាក់ ពោលគឺលទ្ធផលពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាកេរដំណែល) របស់ អ.វ.ត.ក មែននោះ ក.ស.ព គួរតែបានប្តឹងសាទុក្ខចំពោះដីកាបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬប្តឹងសាទុក្ខចំពោះការបដិសេធសំណើររបស់ខ្លួនសុំឱ្យមានការពិចារណាឡើងវិញនោះ។ ប្រហែលទំនងជា ក.ស.ព បានដឹង (និងទទួលយកទាំងមិនសប្បាយចិត្ត នាពេលនេះ) ថាពុំមានអត្ថិភាពនៃមូលដ្ឋានសម្រាប់បណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗឡើយ។

---

[45] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ២។

28. ក.ស.ព មិនដែលពន្យល់ថាហេតុអ្វីបានជាខ្លួនមិនប្ដឹងសាទុក្ខនោះឡើយ។ ពុំមានសំអាងហេតុមួយណានៅក្នុងបណ្ដឹងសាទុក្ខនេះ ជាសំអាងហេតុថ្មីនោះឡើយ ៖ នៅក្នុងសំណើរបស់ខ្លួនសុំឱ្យមានការពិចារណាឡើងវិញ ដែលបានដាក់នៅក្នុងខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ ក.ស.ព បានអះអាងថា សំណុំរឿង ០០២/០១ នឹងទំនងជាការជំនុំជម្រះក្ដីតែមួយប៉ុណ្ណោះ ដោយសារតែ *ក្នុងចំណោមប្រការផ្សេងទៀត* អាយុ និងសុខភាពរបស់ជនជាប់ចោទ និងការពិចារណាជាក់ស្ដែង និងបានអះអាងថា កេរដំណែលរបស់ អ.វ.ត.ក នឹងត្រូវចុះខ្សោយ ដោយសារបទចោទនានាដែលមិនតំណាងឱ្យអំពើឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់[46]។ សំណួរដែលសុំឱ្យមានការឆ្លើយតបនោះគឺថា ហេតុអ្វីបានជា ក.ស.ព មិនប្រើប្រាស់យន្តការប្ដឹងសាទុក្ខដែលខ្លួនអាចប្រើបាននោះ។ ការបំពេញការងារដោយយកចិត្តទុកដាក់តម្រូវឱ្យមានការចាត់វិធានការភ្លាមៗ មិនមែនគ្រាន់តែជាការធានាទៅលើលទ្ធផល មុនពេលមានការចាត់វិធានការឡើយ ពោលគឺ ការដាក់បណ្ដឹងសាទុក្ខ។

29. នៅពេលនេះ រយៈពេលកំណត់ក្នុងការដាក់បណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ ក.ស.ព បានផុតរលត់ហើយ។ ដោយពិចារណាទៅលើការប្រើប្រាស់យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ICTY ដ៏ច្រើនរបស់ ក.ស.ព នៅក្នុងការលើកឡើងនូវទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួននោះ ក.ស.ព ពិតជាដឹងច្បាស់អំពីគោលការណ៍ណែនាំប្រុងប្រយ័ត្នរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿងក្ដី *Čelebići* ៖ "ជាគោលការណ៍ទូទៅ ភាគីមួយមិនគួរត្រូវបានអនុញ្ញាតមិនឱ្យប្ដឹងជំទាស់ទៅនឹងបញ្ហាមួយ ដែលបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ក្នុងអំឡុងដំណើរការជំនុំជម្រះក្ដី ហើយលើកឡើងនូវបញ្ហានោះតែនៅពេលដែលមានសំអាងហេតុដែលមានផលប៉ះពាល់ដល់ភាគីនោះឡើយ"[47]។ ក្នុងការការពារទល់នឹងការខាតបង់របស់ខ្លួន[48] ក.ស.ព បានប្រថុយ ៖ ជំនួសឱ្យការប្ដឹងសាទុក្ខ ក.ស.ព បានសន្មតដោយពុំមានភាពវៃឆ្លាតថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនឹងធ្វើការ

---

[46] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញលើ "ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩*ស្ទួនពីរ* នៃវិធានផ្ទៃក្នុង" ថ្ងៃទី ៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E124/2 កថាខណ្ឌ ៣, ២៤-២៥, ២៩, ៣១-៣២, ៣៦។

[47] រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង *Delalić* និងអ្នកផ្សេងទៀត IT-96-21-A សាលដីកា ថ្ងៃទី ២០ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០១ កថាខណ្ឌ ៦៤០។

[48] ឃ្លា to *hedge your bets* (ការពារទល់នឹងការខាតបង់របស់ខ្លួន) ជាទូទៅមានន័យថា មិនធ្វើការប្ដេជ្ញាចិត្តក្នុងគោលជំហរ ឬសកម្មភាពណាមួយឡើយ ដើម្បីទុកចន្លោះក្នុងការដកខ្លួនចេញ។ នៅក្នុងករណីនេះ ដោយមិនធ្វើការប្ដឹងសាទុក្ខទៅនឹងដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬសេចក្ដីសម្រេចក្រោយៗទៀត នៅពេលដែល ក.ស.ព គួរតែធ្វើនោះ ក.ស.ព កំពុងតែព្យាយាម ដោយក្ដីឆោតល្ងង់ដើម្បីទុកចន្លោះក្នុងការដកខ្លួនចេញ ដោយធ្វើការប្ដឹងសាទុក្ខទៅនឹងសេចក្ដីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់។

កែប្រែដោយខ្លួនឯង ហើយឥឡូវនេះ ដោយសារអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានធ្វើការកែប្រែនោះ ក.ស.ព បែរជាលើកឡើងអំពីបញ្ហា "កេរដំណែល" និង "យុត្តិធម៌របស់ជនរងគ្រោះ" ជាមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួនទៅវិញ។

ខ. បណ្តឹងសាទុក្ខមិនអាចទទួលយកបានជាបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗឡើយ

១. បណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗត្រូវបានកំណត់យ៉ាងដាច់ខាតត្រឹមមូលដ្ឋានសម្រាប់បណ្តឹងសាទុក្ខដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ១០៤(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង

30. ក.ស.ព ស្នើសុំដាក់ជាបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំភ្លាមៗ ទាក់ទិនទៅនឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងសារណាមុនៗរបស់ខ្លួន ក.ស.ព បានគាំទ្រវិសាលភាពដែលកំណត់ យ៉ាងដាច់ខាតសម្រាប់បណ្តឹងបន្ទាន់បង្ខំ[49] ដោយលើកទឡ្ហីករណ៍ម្តងហើយម្តងទៀតប្រឆាំងនឹងការពង្រីកណាមួយនៃវិធាន ១០៤[50]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្របសម្រួល។

[49] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលតម្រូវឱ្យជនជាប់ចោទត្រូវមានវត្តមានដើម្បីស្តាប់ការចោទប្រកាន់ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបើកការចោទប្រកាន់ ថ្ងៃទី ១២ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E130/4/2 កថាខណ្ឌ ៥។ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបដិសេធសំណើរបស់គាត់ស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបង្គាប់មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់របស់ខ្លួនរក្សាការប្រាស្រ័យទាក់ទងដោយចំហរ និងដោយតម្លាភាពជាមួយភាគីទាំងអស់ ថ្ងៃទី ១ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E154/1/1/2 កថាខណ្ឌ ៩។ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងការជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខចំនួនពីររបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បដិសេធការពន្យារពេល និងចំនួនទំព័រកំណត់សម្រាប់ការដាក់អញ្ញត្រកម្មបឋម ថ្ងៃទី ១៨ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E9/7/1/1/1/1 ទំព័រ ៥។

[50] ក.ស.ព ធ្លាប់បានអះអាងថា "ចេតនាច្បាស់លាស់ចំពោះវិសាលភាពដែលមានកម្រិតកំណត់ក្នុងវិធាន ១០៤ ត្រូវបានបញ្ជាក់... តាមរយៈការច្រានចោលនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពេញអង្គរបស់ចៅក្រមអ.វ.ត.ក ប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១ ចំពោះវិសោធនកម្មដើម្បីពង្រីកវិសាលភាពនៃវិធាននេះឱ្យរួមទាំងការដាក់បណ្តឹងភ្លាមៗទៅលើបញ្ហាជាច្រើនថែមទៀត" ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងការជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខចំនួនពីររបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បដិសេធការពន្យារពេល និងចំនួនទំព័រកំណត់សម្រាប់ការដាក់អញ្ញត្រកម្មបឋម ថ្ងៃទី ១៨ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E9/7/1/1/1/1 កថាខណ្ឌ ៥។ ថ្មីៗនេះ ទាក់ទិនទៅនឹងវិសោធនកម្មវិធាន ១០៤ ដែលបានស្នើឡើង ដោយមេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១២ សហព្រះរាជអាជ្ញារងអន្តរជាតិ William Smith បានបញ្ជាក់ថា៖ "សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមបញ្ជាក់អំពីជំហររបស់ខ្លួនថា សហព្រះរាជអាជ្ញាជំទាស់យ៉ាងដាច់ខាតចំពោះយន្តការបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំ ជាពិសេស

អង្គជំនុំជម្រះ បានសម្រេចថា “ពុំមានសិទ្ធិជាទូទៅណាមួយក្នុងការប្ដឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បន្ទំឡើយ”[51] ហើយថា យុត្តាធិការក្នុងការពិចារណាទៅលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ *ត្រូវបានកំណត់យ៉ាងដាច់ខាត* ហើយសេចក្ដីសម្រេចនានាដែលស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃវិធាន ១០៤(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អាចប្ដឹងសាទុក្ខបាន បន្ទាប់ពីចេញសាលក្រមចុងក្រោយសិន[52]។

31. បណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ ក.ស.ព ផ្អែកតែទៅលើបញ្ហានៃការរំលោភលើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប៉ុណ្ណោះ។ ជាលទ្ធផល ក.ស.ព អះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសដោយខកខានមិនបានអនុវត្តឱ្យ*បានច្រើន* មិនមែន*តិចតួច*ទេ នូវឆន្ទានុសិទ្ធិផ្នែកតុលាការរបស់ខ្លួន នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពិតជាបានសម្រេចអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិនោះ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ពុំមានការប្រព្រឹត្តកំហុសឡើយ ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចមិនអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន

នៅពេលដែលលក្ខណវិនិច្ឆ័យក្នុងការទទួលយក មានលក្ខណៈទូលំទូលាយ ហើយយើងកំពុងតែធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅការបញ្ចប់ដំណើរការជំនុំជម្រះក្ដី។ សរុបមក សហព្រះរាជអាជ្ញា យល់ឃើញថា ថ្លៃចំណាយមានភាពធំជាងផលប្រយោជន៍ នៅដំណាក់កាលនេះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី”។ អ៊ីមែលពី William Smith ផ្ញើទៅ ស៊ា ម៉ៅ លេខាធិការដ្ឋាននៃគណៈកម្មាធិការនីតិវិធី និងវិធានផ្ទៃក្នុង មានចំណងជើងថា៖ “យោង ៖ សំណើរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី និង ក.ស.ព សុំឱ្យជម្រាបជូនសមាជិកគណៈកម្មាធិការនីតិវិធី និងវិធានផ្ទៃក្នុង ស្ដីអំពីសំណើសុំធ្វើវិសោធនកម្មវិធានផ្ទៃក្នុង” ថ្ងៃទី ១០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១២។

[51] សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្ដីពី អញ្ញត្រកម្មរបស់លោក អៀង សារី តាមវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (គោលការណ៍គ្មានការកាត់ទោសពីរដងចំពោះបទល្មើសតែមួយ (*Ne Bis in Idem*) និងការលើកលែងទោស និងការអនុគ្រោះទោស) ថ្ងៃទី ២០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E51/15/1/1 ទំព័រ ២។ សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងទាក់ទិននឹងការប្រាស្រ័យទាក់ទងការងារជាមួយ*តែភាគីម្ខាង*របស់មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់ ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E154/1/1/4 កថាខណ្ឌ ១៥។

[52] សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទាក់ទិននឹងការប្រាស្រ័យទាក់ទងការងារជាមួយ*តែភាគីម្ខាង*របស់មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់ ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E154/1/1/4 កថាខណ្ឌ ១២។ សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី ២១ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E62/3/10/5/1។ សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបង្គាប់ឱ្យជនជាប់ចោទមានវត្តមាននៅក្នុងសវនាការ ថ្ងៃទី ១៣ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E130/4/3។ សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្ដីពីអញ្ញត្រកម្មរបស់លោក អៀង សារី តាមវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (គោលការណ៍គ្មានការកាត់ទោសពីរដងចំពោះបទល្មើសតែមួយ (*Ne Bis in Idem*) និងការលើកលែងទោស និងការអនុគ្រោះទោស) ថ្ងៃទី ២០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ E51/15/1/1 ទំព័រ ២។

នោះ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិ នោះការប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិ ឬអ្នករំលោភឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះ នៅក្នុងករណីនេះ បង្កើតឱ្យមានយន្តការបណ្ដឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំតាមវិធាន ១០៤(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

32. ផ្ទុយទៅនឹងការអះអាងរបស់ ក.ស.ព អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពិចារណាថា បណ្ដឹងសាទុក្ខ ដែលពាក់ពាន់នឹងការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន មិនអាចទទួលយកបានជាបណ្ដឹងបន្ទាន់បង្ខំភ្លាមៗឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានកត់សម្គាល់ថា "វិធាន *៨៩ស្ទួនពីរ* នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែលជាមូលដ្ឋាននៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុញ្ញាតឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិរៀបចំសវនាការ *ដោយភាគីពុំមានសិទ្ធិប្ដឹងសាទុក្ខឡើយ*"[53]។ វាបង្ហាញឱ្យឃើញថា ក.ស.ព បានយល់ស្រប ជាមួយនឹងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទៅលើការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះអំពីវិធាន *៨៩ស្ទួនពីរ* ដោយសារតែពុំមានការដាក់បណ្ដឹងសាទុក្ខ ឬសូម្បីតែសំណើសុំឱ្យមានការបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់នោះ។

២. បណ្ដឹងសាទុក្ខនេះពុំអាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមវិធាន ១០៤ (៤)

33. ក.ស.ព អះអាងថាបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន មានលក្ខណៈអាចឱ្យទទួលយកបាន ដោយផ្អែកលើវិធាន ១០៤(៤)(ក)[54] ដែល "អនុញ្ញាតឱ្យធ្វើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗជំទាស់នឹងសេចក្ដីសម្រេចដែលមានអានុភាពបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី"[55]។ សេចក្ដីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់បានត្រឹមតែបដិសេធពុំ *បន្ថែម* ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមទៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលត្រូវបានកំណត់រួចហើយ។ សេចក្ដីសម្រេចនេះពុំបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនាពេលបច្ចុប្បន្ន ឬកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅថ្ងៃខាងមុខ ទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះឡើយ[56]។ ផ្ទុយមកវិញ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

---

[53] សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើសំណើ ដែលនៅសេសសល់មុនសវនាការ (ឯកសារ E20, E132, E134, E135, E124/8, E124/9, E124110, E136 និង E139) និងការណែនាំបន្ថែមទៅសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E145 ទំព័រ ១ (សេចក្ដីបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[54] បណ្ដឹងសាទុក្ខ, កថាខណ្ឌ ១០។

[55] សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្ដីពីអញ្ញត្រកម្មរបស់លោក អៀង សារី តាមវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (*គោលការណ៍គ្មានការកាត់ទោសពីរដងចំពោះបទល្មើសតែមួយ* និងការលើកលែងទោស និងការអនុគ្រោះទោស), ថ្ងៃទី ២០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E51/15/1/2 ទំព័រ ២។

[56] តាមពាក្យពេចន៍ផ្ទាល់របស់ ក.ស.ព៖ "អត្ថន័យធម្មតា និងការអះអាងរបស់វិធាន ១០៤[(៤)(ក)] គឺដើម្បីផ្ដល់ឧបាស្រ័យដល់បណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ ក្នុងករណីមានភាគីណាមួយចោទប្រកាន់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រព្រឹត្តកំហុសណាមួយដែលនាំឱ្យ *បញ្ចប់* កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មិនមែនក្នុងករណីដែលការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសដែលនាំឱ្យ *បន្ត* កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឡើយ

បានគូសបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា៖ "*ពុំមានការចោទប្រកាន់ ឬបទចោទប្រកាន់ណាមួយក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ត្រូវបានបញ្ឈប់ ដោយអានុភាពនៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី*"[57] និងទើបបានប្រកាសកាលពីពេលថ្មីៗអំពីចេតនារបស់ខ្លួន "*ចាប់ផ្តើមសំណុំរឿង ០០២/០២ ភ្លាមៗ ក្រោយការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលលើសំណុំរឿង ០០២/០១ ...*"[58]។

34. ទឡ្ហីករណ៍របស់ ក.ស.ព ដែលថាបណ្តឹងសាទុក្ខនេះអាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមវិធាន ១០៤(៤)(ក) គឺផ្អែកលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល លើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបង្គាប់ឲ្យដោះលែងជនជាប់ចោទ អៀង ធីរិទ្ធ[59] ។ កាលៈទេសៈនៃសេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹង អៀង ធីរិទ្ធ ខុសគ្នាច្បាស់ក្រឡែតពីសំណុំរឿងនាពេលបច្ចុប្បន្ន ដោយធ្វើឲ្យមានមន្ទិលអំពីសច្ចភាពរបស់ ក.ស.ព។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ក.ស.ព អាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមវិធាន ១០៤(៤)(ក) *ដោយហេតុថា* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រកាសផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងអ្នកស្រី អៀង ធីរីទ្ធ និង៖

> ការផ្អាកដែលមិនមានភាពច្បាស់លាស់អំពីការបន្តដំណើរការនីតិវិធី គឺពិតជាមានអានុភាពបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមិនឲ្យបន្តទៀត និងរារាំងដល់ការចេញសាលក្រមលើអង្គសេចក្តី។ ផលវិបាកនៃការអាក់ខានដែលបណ្តាលមកពីការផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនេះ មានកម្រិតធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថាសេចក្តីសម្រេចផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនេះ ត្រូវតែជា

....", ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលដកលក្ខខណ្ឌតម្រូវឲ្យមានទំនាក់ទំនងជាមួយជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ចេញពីនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ, ថ្ងៃទី ២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១, ឯកសារ E95/8/1/2 កថាខណ្ឌ ៤។

[57] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញ អំពីលក្ខខណ្ឌនានានៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ឯកសារ E124/2) និងសំណើសុំពាក់ព័ន្ធនានា ព្រមទាំងឧបសម្ព័ន្ធ, ថ្ងៃទី ១៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១, ឯកសារ E124/7, កថាខណ្ឌ ៩ (មានបន្ថែមការបញ្ជាក់)។

[58] ការកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ ដើម្បីជួយដល់ការធ្វើផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះដែលនៅសេសសល់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ និងការអនុវត្តវិធានការបន្ថែមដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃសវនាការ, ថ្ងៃទី ៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E218, កថាខណ្ឌ ១។

[59] សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបង្គាប់ឲ្យដោះលែងជនជាប់ចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, ថ្ងៃទី ១៣ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១, ឯកសារ E138/1/7។

កម្មវត្ថុនៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ។ ក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសនេះ ការបកស្រាយសមហេតុផលតែមួយគត់នៃវិធាន១០៤(៤)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺថា "សេចក្តីសម្រេចដែលមានអានុភាពបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី" រួមបញ្ចូលផងដែរនូវសេចក្តីសម្រេចផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅពេលដែលគ្មានក្តីសង្ឃឹមអំពីការបន្តនីតិវិធី[60]។

សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿងអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ គឺពិតជាសេចក្តីសម្រេចជាស្ថាពរដែលបានធានាថាសាលក្រមស្ថាពរក្នុងសំណុំរឿងនោះគឺពុំមានឡើយ លើកលែងតែអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ជាសះស្បើយដោយអច្ឆរិយហេតុណាមួយ។ ក.ស.ព កំពុងប្រើល្បិចផ្គិនផ្គែកដែលមានគ្រោះថ្នាក់ធ្ងន់ធ្ងរ។

35. សេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់ ពុំផ្អាកកិច្ចដំណើរនីតិវិធីឡើយ។ សេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់ពុំរារាំងមិនឲ្យមានសាលក្រមលើអង្គសេចក្តីបានឡើយ (ទោះជាពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០២/០១ ក្តី ឬការជំនុំជម្រះណាមួយនៅថ្ងៃមុខក្តី)។ សេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់ពុំមានផលរំខានឡើយ។ សេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់ពុំបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឡើយ។ សេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់បានត្រឹមតែកំណត់វិសាលភាព នៃការជំនុំជម្រះនាពេលបច្ចុប្បន្នប៉ុណ្ណោះ ពោលគឺពុំបញ្ឈប់បទចោទ ឬការចោទប្រកាន់ណាមួយ ដែលមាននៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះឡើយ[61]។ សេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់គឺជាសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការរៀបចំសវនាការសុទ្ធសាធ ដែលស្ថិតក្នុងឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

36. ទទ្បីករណ៍របស់ ក.ស.ព ដែលថាសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់ បានបញ្ចប់ដោយប្រសិទ្ធភាពនូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី គឺផ្អែកទៅលើការប៉ាន់ស្មានថាការជំនុំជម្រះនៅថ្ងៃខាងមុខក្នុងសំណុំរឿង ០០២ គឺ "ស្ថិតនៅឆ្ងាយមើលមិនឃើញ"[62]។ មូលដ្ឋាននៃអំណះអំណាងរបស់ ក.ស.ព នេះគឺ "មេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី នួន ជា និងសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ធ្លាប់បានបញ្ចេញ

---

[60] ដូចឯកសារយោងខាងលើ, កថាខណ្ឌ ១៥។

[61] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញអំពីលក្ខខណ្ឌនានានៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ឯកសារ E124/2) និងសំណើសុំពាក់ព័ន្ធនានា ព្រមទាំងឧបសម្ព័ន្ធ, ថ្ងៃទី ១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១១, ឯកសារ E124/7, កថាខណ្ឌ ៨ ។

[62] បណ្តឹងសាទុក្ខ, កថាខណ្ឌ ១៥-១៩។

ទស្សនៈនេះរួចហើយ"[63] អាយុ និងសុខភាពរបស់ជនជាប់ចោទ[64] និងបញ្ហាជាច្រើនដែលមិនទាន់បានដោះស្រាយថាតើនៅពេលណា និងតាមរបៀបណាដែលសំណុំរឿងលេខ ០០២ ធំដូចនេះ អាចនឹងដំណើរការទៅមុខបាន"[65] គ្មានមូលដ្ឋានណាមួយក្នុងចំណោមមូលដ្ឋានទាំងនេះបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចេញសេចក្តីសម្រេចណាមួយ ដែលបញ្ចប់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដូចតាមការតម្រូវរបស់វិធាន ១០៤(៤)(ក) សម្រាប់ភាពអាចទទួលយកបានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឡើយ។

37. បើទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីមានក្តីសោមនស្សដែល ក.ស.ព ចាត់ទុកអំណះអំណាងរបស់សហមេធាវីអន្តរជាតិ Michael G. Karnavas ពាក់ព័ន្ធនឹងលទ្ធភាពនៃការជំនុំជម្រះនៅថ្ងៃខាងមុខក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ថាជាអំណះអំណាងដែលអាចជឿជាក់បានក៏ដោយ ក៏នេះពុំមែនជាមូលហេតុដើម្បីទទួលយកបណ្តឹងសាទុក្ខនេះដែរ[66]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានប្រកាសម្តងហើយម្តងទៀតអំពីចេតនារបស់ខ្លួនក្នុងការធ្វើសវនាការនៅថ្ងៃខាងមុខក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ហើយបើទោះបីជានាពេលបច្ចុប្បន្នតុលាការនេះមានវិបត្តិថវិកាក៏ដោយ ក៏ការជំនុំជម្រះជាច្រើនលើសំណុំរឿង ០០២ ដែលចំណាយពេលរហូតដល់ឆ្នាំ ២០១៨ (រួមទាំងបណ្តឹងសាទុក្ខ) ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងគម្រោងថវិការបស់តុលាការផងដែរ[67]។

38. អាយុ និងសុខភាពរបស់ជនជាប់ចោទ និងបញ្ហាជាក់ស្តែងមួយចំនួនដែលត្រូវដោះស្រាយ ពាក់ព័ន្ធនឹងវិធី និងពេលវេលានៃការចាប់ផ្តើមសំណុំរឿង ០០២/០២ ពុំមានន័យថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះត្រូវបានបញ្ចប់ជាស្ថាពរឡើយ។ ក្នុងគ្រប់សំណុំរឿង លទ្ធភាពដែលថា ជនជាប់ចោទអាចពុំមានសម្បទាគ្រប់គ្រាន់ ឬអាចស្លាប់មុនពេលមានការកាត់សេចក្តី តែងតែមានជានិច្ច។ លទ្ធភាពនេះអាច

---

[63] *ដូចឯកសារយោងខាងលើ*, កថាខណ្ឌ ១៥។

[64] *ដូចឯកសារយោងខាងលើ*, កថាខណ្ឌ ១៦-១៧។

[65] *ដូចឯកសារយោងខាងលើ*, កថាខណ្ឌ ១៨។

[66] ក្នុងឱកាសផ្សេងៗ ក.ស.ព ពុំមានភាពរារែកឡើយក្នុងការបង្ហាញថាការយល់ច្រឡំរបស់មេធាវីការពារក្តីអំពីអង្គហេតុនានា ពុំមានតម្លៃ៖ *សូមមើល ឧទាហរណ៍* ប្រតិចារឹក, ថ្ងៃទី ១២ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E1/143.1, ទំព័រ ២៩ (ភាសាអង់គ្លេស)។

[67] *សូមមើល* ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃគម្រោងថវិការបស់ អ.វ.ត.ក សម្រាប់ឆ្នាំ ២០១២-២០១៣, *ដែលមាននៅលើគេហទំព័រ* http://www.eccc.gov.kh/en/about-eccc/finances/annexes-eccc-budget-2012-2013។

មានកម្រិតខ្ពស់ខុសគ្នាពីសំណុំរឿងមួយទៅសំណុំរឿងមួយ ប៉ុន្តែការសន្និដ្ឋានថាភាពពុំមានសម្បទាគ្រប់គ្រាន់ ដែលអាចមាននៅថ្ងៃខាងមុខ របស់ជនជាប់ចោទ ឬការស្លាប់របស់ជនជាប់ចោទ បណ្តាលឲ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅថ្ងៃមុខ ត្រូវបញ្ចប់ជាស្ថាពរនៅដំណាក់កាលនេះ ជាការសន្និដ្ឋានពុំត្រឹមត្រូវ និងជាការរាន់ច្រឡំ។ ក្នុងការជំនុំជម្រះនានាដែលត្រូវបានបំបែកទៅតាមបទចោទប្រកាន់នឹងមានបញ្ហាជាក់ស្តែងដើម្បីដោះស្រាយ។ បញ្ហាទាំងនេះគ្រាន់តែបង្ហាញអំពីការពន្យារពេលដែលអាចមានប៉ុណ្ណោះ ពុំមែនបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាស្ថាពរឡើយ។

39. វិធាន១០៤(៤) ពុំអនុញ្ញាតឲ្យប្តឹងសាទុក្ខ ដោយផ្អែកលើការប៉ាន់ស្មានដូចដែល ក.ស.ព បានធ្វើឡើយ។ វិធាន ១០៤(៤) ចែងច្បាស់ថាបណ្តឹងសាទុក្ខដែលពុំមានចែងក្នុងវិធាន ១០៤(៤)(ក)-(ឃ) "អាចប្តឹងសាទុក្ខបាន*តែក្នុងករណី* ដែលបានធ្វើឡើងស្របពេលជាមួយបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រមលើអង្គសេចក្តី"[68]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលធ្លាប់បានបកស្រាយបញ្ញត្តិនេះយ៉ាងតឹងរ៉ឹង ដោយបានសម្រេចថា លោក អៀង សារី អាចត្រឹមតែប្តឹងសាទុក្ខជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលថាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានអំណាចយុត្តាធិការដើម្បីធ្វើការជំនុំជម្រះគាត់ បើទោះបីជាគាត់មានការលើកលែងទោស និងការអនុគ្រោះទោសពីព្រះមហាក្សត្រ ហើយគោលការណ៍ *គ្មានការកាត់ទោសពីរដងចំពោះបទល្មើសតែមួយ* គឺជាផ្នែកមួយនៃបណ្តឹងសាទុក្ខជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចនេះក៏ដោយ[69]។ ការសម្រេចនេះត្រូវបានធ្វើឡើង ថ្វីបើមានបញ្ហាជាក់ស្តែងដែលថាគោលការណ៍ *គ្មានការកាត់ទោសពីរដងចំពោះបទល្មើសតែមួយ* រារាំងមិនឲ្យមាន *ការកាត់សេចក្តីជាថ្មី* និងពុំមែនត្រឹមតែ *ការផ្តន្ទាទោសជាថ្មី* ទៅលើជនជាប់ចោទ ដោយផ្អែកលើទង្វើដដែលដូចកាលពីនៅក្នុងការជំនុំជម្រះមុនក៏ដោយ។ ហេតុដូច្នេះនៅពេលមានសាលក្រម នឹងពុំមានសំណងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពចំពោះការរំលោភណាមួយលើសិទ្ធិរបស់លោក អៀង សារី ក្នុងការពុំត្រូវបានទទួលការជំនុំជម្រះសាជាថ្មីឡើយ។

40. ស្រដៀងគ្នានេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក អៀង សារី ជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើសំណើរបស់ ក.ស.ព ដើម្បីដកលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្តីពីទំនាក់ទំនងនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ចេញពីនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ គឺពុំ

---

[68] បន្ថែមការបញ្ជាក់។

[69] សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីអញ្ញត្រកម្មរបស់ អៀង សារី តាមវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (*គោលការណ៍គ្មានការកាត់ទោសពីរដងចំពោះបទល្មើសតែមួយ និងការលើកលែងទោស និងការអនុគ្រោះទោស*), ថ្ងៃទី ២០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E51/15/1/1, ទំព័រ ២។

អាចឲ្យទទួលយកបានជាបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ ដោយអនុលោមតាមវិធាន ១០៤(៤)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ[70]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានធ្វើសេចក្ដីសម្រេចនេះ បើទោះបីជាសំណុំរឿង ០០២/០១ ពុំពិនិត្យអំពីភស្តុតាងនានាពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងរវាងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងជម្លោះប្រដាប់អាវុធក៏ដោយ។ ដូច្នេះ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនឹងបានបញ្ចប់ដោយស្វ័យប្រវត្ត ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានពិចារណាអំពីអង្គសេចក្ដីនៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ និងបដិសេធសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ការខកខានពុំបានពិចារណាអំពីបញ្ហានេះ ធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ទៅលើសច្ចភាពគតិយុត្តិ។

41. ផ្ទុយមកវិញ ក្នុងសំណុំរឿងនាពេលបច្ចុប្បន្ន ពុំមានមូលហេតុណាមួយដែលថាបណ្ដឹងសាទុក្ខបន្ទាប់ពីមានសេចក្ដីសម្រេច ពុំការពារផលប្រយោជន៍របស់ ក.ស.ព បានគ្រប់គ្រាន់នោះឡើយ។ ក.ស.ព អះអាងថាសិទ្ធិរបស់ខ្លួនអាចទទួលបានការគាំពារតែក្នុងដំណាក់កាលនេះប៉ុណ្ណោះ បើពុំដូច្នោះទេនឹង "ពុំមានសំណងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ទាក់ទងនឹងកំហុសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដោយហេតុថាពុំមានមូលដ្ឋានគតិយុត្តណាមួយ ដើម្បីដាក់បញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានដកចេញទៅក្នុងបណ្ដឹងសាទុក្ខ"[71] ។ អំណះអំណាងនេះពុំត្រឹមត្រូវទេ។ វិធាន ១០៤(១) ចែងថាក្នុងករណីពាក់ព័ន្ធនឹងកំហុសលើបញ្ហាអង្គច្បាប់ដែលធ្វើមោឃភាពសាលក្រម ឬសេចក្ដីសម្រេច ឬកំហុសអង្គហេតុដែលបានបណ្ដាលឲ្យមានការសម្រេចដោយគ្មានយុត្តិធម៌ "អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលខ្លួនឯងអាចបើកការពិនិត្យលើភស្តុតាង និងស្វែងរកភស្តុតាងថ្មីដើម្បីធ្វើការសម្រេចលើបញ្ហានេះ"។

៣. វិធាន ២១ ពុំគាំទ្រការទទួលយកបណ្ដឹងសាទុក្ខឡើយ

42. ក.ស.ព អះអាងថាវិធាន ២១ គាំទ្រលទ្ធភាពនៃការទទួលយកបណ្ដឹងសាទុក្ខ ដោយហេតុថាវិធាន ២១ "បង្គាប់ថាវិធានផ្ទៃក្នុង "ត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ និងជនរងគ្រោះដើម្បីធានាអំពីសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកប

[70] សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ជំទាស់ទៅនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំដកលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្ដីពីទំនាក់ទំនងនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ចេញពីនិយមន័យឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ, ថ្ងៃទី ១៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E95/8/1/4។

[71] បណ្ដឹងសាទុក្ខ, កថាខណ្ឌ ១៣។

ដោយតម្លាភាព"[72]។ ក.ស.ព អះអាងថាការអនុញ្ញាតឲ្យមានបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ នឹងពុំមានផល ប៉ះពាល់អវិជ្ជមានណាមួយមកលើភាគីឡើយ ប៉ុន្តែអាចការពារដល់សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ និងលើក កម្ពស់តម្លាភាព "ពាក់ព័ន្ធនឹងសុពលភាព និងសំអាងហេតុ ការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងថាតើ មានការរំពឹងទុកប្រកបដោយភាពប្រាកដនិយមដែលថា តុលាការនេះនឹងវិនិច្ឆ័យលើការចោទប្រកាន់នានា ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមិនបានដាក់បញ្ចូលនៅថ្ងៃខាងមុខដែលអាចប្រមើលឃើញ"[73]។

43. សុពលភាព និងហេតុផលនៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី គឺពុំចាំបាច់មានតម្លាភាពជាង នេះទៀតឡើយ។ ក.ស.ព បានទទួលស្គាល់សុពលភាពនៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនេះ រួចរាល់ហើយ[74] ដែលត្រូវបានធ្វើដោយអនុលោមតាមវិធាន ៨៩ *ស្ទួនពីរ*។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានពន្យល់ម្តងហើយម្តងទៀត អំពីមូលហេតុនៃការសម្រេចបំបែកការជំនុំជម្រះ ដូចដែលខ្លួនបានធ្វើ និងបានបង្កើតតារាងពេលវេលាសម្រាប់ការធ្វើសវនាការជំនុំជម្រះ នៅថ្ងៃខាងមុខនៅក្នុងពេលអនាគត ដែលអាចប្រមើលឃើញ[75]។ ជាងនេះទៀត ពុំមានភាពចាំបាច់ដែលត្រូវអនុវត្តវិធាន ២១ ដើម្បីការពារ សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះឡើយ។ សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះត្រូវបានការពារគ្រប់គ្រាន់តាមរយៈការផ្តល់សិទ្ធិ ប្តឹងសាទុក្ខចំពោះសេចក្តីសម្រេច ដែលរងការជំទាស់នៅដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ប្រសិនបើចាំបាច់ ដោយពិចារណាឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានបំណងស្តាប់ភស្តុតាង ទាក់ ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានស្នើសុំនៅក្នុងការជំនុំជម្រះលើសំណុំរឿង ០០២ នៅពេលក្រោយ ទៀត។

44. ដូចដែល ក.ស.ព ធ្លាប់បានអះអាង វិធាន ២១ គឺជា "បញ្ញត្តិទូទៅមួយដែលដើរតួនាទីសំខាន់ជាវិធាន សម្រាប់ការបកស្រាយ" ដែល "មិនអាចលប់លើខ្លឹមសារដ៏ច្បាស់លាស់ និងគ្មានភាពស្រពិចស្រពិល

---

[72] *ដូចឯកសារយោងខាងលើ*, កថាខណ្ឌ ១៩។

[73] *ដូចឯកសារយោងខាងលើ*។

[74] ក.ស.ព បានគូសបញ្ជាក់ថាខ្លួន *"សូមគាំទ្រទាំងស្រុងនូវការចាំបាច់ក្នុងការបំបែកសំណុំរឿង០០២ និងគោរពតាមសមត្ថកិច្ច របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការចេញដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ និងបើ មិនដូច្នោះទេ គឺដើម្បីធ្វើការគ្រប់គ្រងលើការបែងចែកពេលវេលា និងធនធាននៅពេលសវនាការ"*។ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីសំណើ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញលើពាក្យ "ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអនុលោមតាមវិធាន ៨៩ ស្ទួនពីរ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង", ថ្ងៃទី ២៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១, ឯកសារ E124/1, កថាខណ្ឌ ៤ ។

[75] *សូមមើល* ផ្នែកស្តីពីសាវតារ, *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

នៃវិធាន ១០៤(៤)"[76]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានលើកឡើងថា "ខុសគ្នាឆ្ងាយពីការធានាជាស្វ័យប្រវត្ត... ការបកស្រាយវិធានផ្ទៃក្នុងក្នុងគ្រប់កាលៈទេសៈ [វិធាន ២១] "ត្រូវតែអានក្នុងន័យថា ការបកស្រាយវិធានផ្ទៃក្នុង មិនត្រូវឲ្យមានការរំលោភលើប្រយោជន៍ណាមួយរបស់ជនជាប់ចោទដែលកើតចេញពីសិទ្ធិសារវ័ន្តដែលត្រូវបានធានានៅក្នុងលក្ខន្តិកៈ និងលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិនានាជាធរមាន"[77]។

45. សិទ្ធិរបស់លោក អៀង សារី នឹងត្រូវបានរំលោភ ប្រសិនបើបណ្តឹងសាទុក្ខនេះត្រូវបានសម្រេចថាអាចទទួលយកបាន។ ការទទួលយកបណ្តឹងសាទុក្ខនេះនឹងបង្ហាញឲ្យឃើញអំពីការយកចិត្តទុកដាក់មិនស្មើគ្នារវាង ក.ស.ព និងមេធាវីការពារក្តី ដោយហេតុថា បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលត្រូវបានធ្វើដោយអនុលោមតាមវិធាន ១០៤(៤)(ក) ត្រូវបានសម្រេចថាពុំអាចទទួលយកបាន បន្ទាប់ពីមានការបកស្រាយវិធាន ១០៤(៤)(ក) ក្នុងន័យចង្អៀត បើទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីនឹងពុំទទួលសំណងគ្រប់គ្រាន់ ប្រសិនបើបណ្តឹងសាទុក្ខនេះត្រូវបានធ្វើសវនាការ បន្ទាប់ពីមានការចេញសាលក្រមរួចហើយ[78]។ ជាងនេះទៅទៀត ការដាក់បន្ថែមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ មានភាពយឺតយ៉ាវ ហើយប្រសិនបើទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះត្រូវបានដាក់បន្ថែម មេធាវីការពារក្តីនឹងត្រូវការការជូនដំណឹង និងពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីត្រៀមរៀបចំ នៅមុនពេលនៃការស្តាប់ភស្តុតាងនានា ស្តីពីទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមទាំងនេះ។ នេះជាកត្តាមួយដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើកយកមក

---

[76] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបដិសេធសំណើរបស់គាត់ស្នើសុំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបង្គាប់មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់របស់ខ្លួនរក្សាការប្រាស្រ័យទាក់ទងដោយចំហរ និងដោយតម្លាភាពជាមួយភាគីទាំងអស់, ថ្ងៃទី ១ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២, E154/1/1/2, កថាខណ្ឌ ៩។

[77] សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទាក់ទិននឹងការប្រាស្រ័យទាក់ទងការងារជាមួយ *តែភាគីម្ខាង* របស់មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់, ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E154/1/1/4, កថាខណ្ឌ ១៤។

[78] *សូមមើល* សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីអញ្ញត្រកម្មរបស់ អៀង សារី តាមវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (*គោលការណ៍គ្មានការកាត់ទោសពីរដងចំពោះបទល្មើសតែមួយ និងការលើកលែងទោស និងការអនុគ្រោះទោស*), ថ្ងៃទី ២០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E51/15/1/1, សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំដកលក្ខខណ្ឌតម្រូវស្តីពីទំនាក់ទំនងនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ចេញពីនិយមន័យឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ, ថ្ងៃទី ១៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E95/8/1/4។

ពិចារណាជាពិសេស ក្នុងសេចក្តីសម្រេចមិនពង្រីកវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង០០២/០១ ដូចតាមសំណើ ក.ស.ព[79]។

III សន្និដ្ឋាន និងការស្នើសុំ

46. ដោយសារការសន្មតខុសទំនង នាពេលបច្ចុប្បន្ន ក.ស.ព កំពុងតែរកមធ្យោបាយដោះស្រាយយករួចខ្លួនវិញ។ ដោយហេតុថា ការសម្រេចមិនដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខពីដំបូងរបស់ ក.ស.ព បានធ្វើឲ្យខ្លួនទទួលផលមិនជាទីគាប់ចិត្ត ទើបតាមរយៈបណ្តឹងសាទុក្ខយឺតយ៉ាវ និងដែលពុំអាចទទួលយកបានរបស់ខ្លួន ក.ស.ព សូមអង្វរឲ្យអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលជួយសង្គ្រោះខ្លួន។

47. ដើម្បីបិទបាំងការខ្វះការយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យបានត្រឹមត្រូវរបស់ខ្លួន និងការពិតដែលថាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួនពុំអាចទទួលយកបានយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែតនៅដំណាក់កាលនេះ ក.ស.ព ប្រើប្រាស់ឧបាយកលដាក់សម្ពាធ។ ក.ស.ព កំពុងប្រើប្រាស់ឧបាយកលនេះ តាមរយៈការដាក់សម្ពាធនយោបាយទៅលើអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដើម្បីឲ្យអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលធ្វើអ្វីមួយដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនឹងពុំធ្វើ ដោយនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន ក.ស.ព បានសម្តែង "ការព្រួយបារម្ភខ្លាំង" ដែលថាសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់ធ្វើឲ្យកេរដំណែលរបស់ អ.វ.ត.ក បរាជ័យ[80] និងដោយយកបញ្ហារបស់ខ្លួនទៅផ្សព្វផ្សាយតាមបណ្តាញសារព័ត៌មានទៀតផង[81]។

---

[79] អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានស្នើមកមេធាវីការពារក្តីនៅឯកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការកាលពីថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ នូវចំណុចដូចខាងក្រោម៖ "សេចក្តីសន្និដ្ឋានផ្ទាល់មាត់ដោយមានសំអាងហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងពេលវេលាដែលក្រុមមេធាវីការពារក្តីត្រូវការដើម្បីរៀបចំការការពារក្តីឲ្យបានសមស្របពាក់ព័ន្ធនឹងផ្នែកនានាដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ (និងកាលបរិច្ឆេទឆាប់បំផុតដែលក្រុមមេធាវីការពារក្តីពិចារណាឃើញថា បុគ្គលទាំងឡាយដែលមានឈ្មោះក្នុងឧបសម្ព័ន្ធនេះអាចត្រូវបានកោះហៅមកចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ)", ការកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការដើម្បីជួយដល់ការធ្វើផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះដែលនៅសេសសល់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ និងការអនុវត្តវិធានការបន្ថែមដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃសវនាការ, ថ្ងៃទី ៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E218, កថាខណ្ឌ១៥(ខ)។ បញ្ហានេះត្រូវបានក្រុមមេធាវីការពារក្តីនីមួយៗពិភាក្សានៅឯកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ, ប្រតិចារឹក, ថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២, ឯកសារ E1/114.1, ទំព័រ ១០៥-១៨។

[80] បណ្តឹងសាទុក្ខ,កថាខណ្ឌ ២។

[81] លោក Cayley ធ្លាប់បានប្រើប្រាស់ឧបាយកលមួយស្រដៀងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដោយបានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈ ក្នុងបំណងដាក់ឥទ្ធិពលលើកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការនៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងនោះ។ *សូមមើល* សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង ០០៣ *ដែលមាននៅលើគេហទំព័រ* http://www.eccc.gov.kh/en/articles/statement-international-co-prosecutor-regarding-case-file-003; សេចក្តីថ្លែងការណ៍

48. អត្ថបទសារព័ត៌មាន Cambodia Daily កាលពីពេលថ្មីៗ បានរាយការណ៍ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ Andrew Cayley បានសម្តែងទឹកចិត្តសាទរយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ និងបានគូសបញ្ជាក់ថាគាត់ "មានជំនឿមុតមាំ" ថាអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនឹងធ្វើសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ហើយគាត់រំពឹងថាអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនឹងសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានសប្តាហ៍ខាងមុខ[82]។ លោក Cayley បានគូសបញ្ជាក់ថា "ឧក្រិដ្ឋកម្មសំខាន់បំផុតសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាគឺការកាប់សម្លាប់ប្រជាជន។ ខ្ញុំពុំមែនត្រៀមខ្លួនដើម្បីមើលឃើញកេរដំណែលតុលាការនេះពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត កំហិតត្រឹមតែការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំឡើយ"[83]។ ដូចអង្គជំនុំជម្រះទាំងអស់នៅ អ.វ.ត.ក ដែរ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះការប្រើប្រាស់វេទិការបស់ ក.ស.ព (តាមរយៈសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ) ជាមធ្យោបាយដាក់សម្ពាធជាសាធារណៈ ដើម្បីនាំមកនូវលទ្ធផលដែលគ្មានមូលដ្ឋានគតិយុត្តិឡើយ។ គុណភាពនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការនេះ ទើបជាអ្នកកំណត់កេរដំណែលនៃតុលាការនេះ ដែលជាសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវតែធ្វើដោយអនុលោមតាមច្បាប់ និងពុំផ្អែកលើមនោសញ្ចេតនា ឬការរើសអើង និងសម្ពាធនយោបាយជាសាធារណៈ ដូចករណីនេះជាដើម។

49. បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ក.ស.ព ត្រូវបានរារាំងដោយពេលវេលា និងពុំអាច ទទួលយកបាន អនុលោមតាមវិធាន១០៤(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលត្រូវតែបដិសេធបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។ ក្នុង

របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿង០០៤ *ដែលមាននៅលើគេហទំព័រ* http://www.eccc.gov.kh/en/articles/statement-international-co-prosecutor-regarding-case-file-004។

[82] Lauren Crothers, *សហព្រះរាជអាជ្ញាប្តឹងសាទុក្ខជំទាស់នឹងការដកទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន ២ ចេញពីក្នុងសំណុំរឿង ០០២,* សារព័ត៌មាន Cambodia Daily, ថ្ងៃទី ៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២, ទំព័រ ២០។

[83] *ដូចឯកសារយោងខាងលើ។ សូមមើលផងដែរ* Wallace& Kuch Naren, *"សវនាការតូចៗ" ជាកំបិតមុខពីរសម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហម,* សារព័ត៌មាន Cambodia Daily, ថ្ងៃទី ១១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២, ទំព័រ ១៖ "សហព្រះរាជអាជ្ញាឯកភាព [ថាទំនងជាពុំមានឡើយសវនាការជំនុំជម្រះនៅថ្ងៃខាងមុខ] និងបានគូសបញ្ជាក់ដោយចំហរចំនួនជាច្រើនលើកថា ការជំនុំជម្រះដំណាក់កាលទីពីរនឹងពុំមានឡើយ។ កាលពីខែតុលា សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំឲ្យចៅក្រមពង្រីកវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ដើម្បីដាក់បញ្ចូលការដ្ឋាន សហករណ៍ និងការកាប់សម្លាប់មួយចំនួនបន្ថែមទៀត ទៅក្នុងការជំនុំជម្រះតូចដំណាក់កាលទីមួយនេះ។ បន្ទាប់ពីសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានបដិសេធ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដាក់បញ្ចូលត្រឹមតែទីកន្លែងប្រហារសម្លាប់មនុស្ស និងគុកមួយចំនួនដែលទាក់ទងនឹងការជម្លៀសប្រជាជនប៉ុណ្ណោះ។ ជាថ្មីម្តងទៀត សំណើរបស់ពួកគាត់ត្រូវបានបដិសេធ"។

ការច្រានចោលបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនឹងដាក់ការប្រុងប្រយ័ត្នទៅលើ ក.ស.ព ដែលអាចជាការបង្កើនការប្រុងប្រយ័ត្នដើម្បីឲ្យ ក.ស.ព នៅថ្ងៃមុខ អនុវត្តនីតិវិធីដោយមានការយកចិត្តទុកដាក់តាមការតម្រូវ និងតាមការរំពឹងទុករបស់ភាគីទាំងអស់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០២។ ក.ស.ព ពុំមានបុព្វសិទ្ធិលើសលប់ឡើយ។

អាស្រ័យហេតុនេះ តាមសំអាងហេតុដូចដែលបញ្ជាក់ក្នុងចម្លើយតបនេះ មេធាវីការពារក្តីសូមគោរពស្នើសុំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលសម្រេចថា បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា**ពុំអាចទទួលយកបាន**។

សូមអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលទទួលនូវសេចក្តីគោរពអំពីយើងខ្ញុំ។

________________ ________________

អាង ឧត្តម Michael G. KARNAVAS

សហមេធាវីរបស់លោក អៀង សារី

ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ថ្ងៃទី ១៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២